

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 564/2020-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Mgr. Martinom Lieskovským, Farská 40, Nitra, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tk 3/2019 a postupu Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 93/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tk 3/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **700 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Nitra **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **567,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) a postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len

„krajský súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje vysloviť porušenie jeho označených práv, zrušiť uznesenie krajského súdu č. k. 4 Tos 93/2020-4123 z 1. októbra 2020, prepustiť ho z väzby na slobodu, a taktiež navrhuje priznať mu finančné zadost'učinenie 10 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 564/2020-10 z 8. decembra 2020 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu všeobecného súdu vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c) a d), ods. 2 písm. a), c) a 3 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) a písm. j) Trestného zákona a § 129 ods. 2 Trestného zákona.

4. Sťažovateľ bol uznesením okresného súdu č. k. 21 Tp 14/2019 z 2. februára 2019 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 Tpo 11/2019 z 21. februára 2019 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Väzba sťažovateľa začala plynúť 30. januára 2019. Uznesením okresného súdu č. k. 21 Tp 53/2019 z 13. mája 2019 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 Tpo 34/2019 z 29. mája 2019 boli dôvody väzby sťažovateľa rozšírené o dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ktorú podal na hlavnom pojednávaní 28. júla 2020 a dodatočne odôvodnil 31. júla 2020, rozhodol okresný súd uznesením č. k. 4 Tk 3/2019-4063 zo 14. septembra 2020 a o jeho sťažnosti proti označenému uzneseniu rozhodol krajský súd uznesením č. k. 4 Tos 93/2020-4123 z 1. októbra 2020. Označené uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 6. októbra 2020. O jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu sa tak podľa sťažovateľa rozhodovalo celkovo až 70 dní.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu, replika sťažovateľa a postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd k prijatej ústavnej sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní sa postupovalo prednostne a urýchlene. Na predĺžení lehoty rozhodovania sa podpísali objektívne okolnosti, a to pracovná zaťaženosť zákonnej sudkyne.

7. K veci sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá vo vzťahu k rozhodnému obdobiu poukázala na čerpanie dovolenky, predloženie súdneho spisu krajskému súdu na účel rozhodnutia o sťažnosti iného obžalovaného i na nevyhnutnosť odročenia hlavného pojednávania nariadeného na 24. august 2020 pre zdravotné problémy prísediacej. O žiadosti sťažovateľa tak bolo možné rozhodnúť až 14. septembra 2020 na hlavnom pojednávaní.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

8. Krajský súd uviedol, že o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu rozhodol na siedmy deň od predloženia súdneho spisu a tento súdny spis vrátil okresnému súdu po 13 dňoch. V jeho postupe teda nemožno vidieť dôvody na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa.

III.3. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ poukázal na to, že dovolenka a kúpeľná liečba zákonnej sudkyne, zdravotné ťažkosti príslušnej a ani predloženie súdneho spisu krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti iného obžalovaného nie sú okolnosťami, ktoré by mohli z objektívneho hľadiska ospravedlniť oneskorené rozhodnutie o jeho žiadosti. Sťažovateľ k tomuto dopĺňa, že jeho žiadosť bola podaná omnoho skôr ako druhý termín čerpania dovolenky (19. augusta 2020 až 21. augusta 2020) a termín kúpeľnej liečby zákonnej sudkyne (28. augusta 2020 až 4. septembra 2020). Sťažovateľ nemôže a nemohol prispôbovať podanie svojej žiadosti týmto skutočnostiam. Pokiaľ ide o predloženie súdneho spisu krajskému súdu, v danej trestnej veci je obžalovaných celkovo 5 osôb, a teda existuje predpoklad, že (viacerí) obžalovaní budú využívať zákonné prostriedky na obranu svojich práv. V takejto situácii je na účel rešpektovania práva na urýchlené rozhodovanie o väzbe vhodné, aby si príslušný súd vyhotovil rovnopisy súdneho spisu (I. ÚS 13/06). Z vyjadrenia okresného súdu podľa názoru sťažovateľa navyše nevyplýva, prečo nemohlo byť o jeho žiadosti rozhodnuté 26. a 27. augusta 2020, teda ešte pred kúpeľnou liečbou zákonnej sudkyne, alebo tesne po jej návrate 5. septembra 2020, resp. prečo musel byť termín rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nevyhnutne naviazaný na termín hlavného pojednávania.

III.4. Prehľad úkonov okresného súdu a krajského súdu:

10. Z ústavnému súdu predloženého súdneho spisu vyplýva takýto priebeh rozhodovania o ústnej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020:

- 31. júla 2020 písomné odôvodnenie žiadosti,
- 3. augusta až 9. augusta 2020 čerpanie dovolenky zákonnej sudkyne,
- 3. augusta až 19. augusta 2020 súdny spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti spoluobžalovaného,
- 19. augusta až 21. augusta 2020 čerpanie dovolenky zákonnej sudkyne,
- 24. augusta 2020 (prvotné) predloženie písomne odôvodnenej žiadosti sťažovateľa zákonnej sudkyňi, nariadenie hlavného pojednávania na 25. august 2020 a ospravedlnenie príslušnej z hlavného pojednávania z dôvodu náhlych zdravotných problémov,
- 25. augusta 2020 odročenie hlavného pojednávania,
- kúpeľná liečba predsedníčky senátu od 28. augusta do 4. septembra 2020,
- 14. septembra 2020 hlavné pojednávanie, na ktorom okresný súd svojím uznesením rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020, zahĺásenie sťažnosti,
- 18. septembra 2020 expedovanie uznesenia okresného súdu a jeho doručenie právnomu zástupcovi sťažovateľa,

- 23. septembra 2020 doručená písomne odôvodnená sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu,
- 24. septembra 2020 predloženie súdneho spisu krajskému súdu,
- 28. septembra 2020 písomné odôvodnenie sťažnosti právnym zástupcom,
- 1. októbra 2020 rozhodnutie krajského súdu o sťažnosti sťažovateľa,
- 6. októbra 2020 vrátenie spisu okresnému súdu, doručenie uznesenia krajského súdu sťažovateľovi,
- 13. októbra 2020 doručenie uznesenia krajského súdu právnenému zástupcovi sťažovateľa.

11. S odôvodnením žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020 sa tak zákonná sudkyňa oboznámila až 24. augusta 2020, pričom o tejto žiadosti bolo okresným súdom rozhodnuté až 14. septembra 2020.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľa smerujúca proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní a proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní spočíva v tvrdení, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020, ktorú písomne odôvodnil 31. júla 2020, sa nerozhodovalo urýchlene, teda v zmysle štandardov jeho práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru.

13. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v ustanoveniach čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05). V označených ustanoveniach ústavy sú teda obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (III. ÚS 34/07, IV. ÚS 333/08, IV. ÚS 263/2018).

14. Ústavný súd stabilne judikuje, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle § 17 ods. 2 a 5 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

15. Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť tohto pozbavenia slobody, priznáva im právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (rozsudok vo veci Rehbock proti Slovinsku z 28. 11. 2000, sťažnosť č. 29462/95, bod 84).

16. Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020, ktorá bola písomne odôvodnená 31. júla 2020 sa rozhodol okresný súd svojím uznesením až 14. septembra 2020, ktoré sťažovateľovmu právnomu zástupcovi doručil 18. septembra 2020.

17. Ústavný súd už judikoval, že v situácii, keď dĺžka rozhodovania všeobecného súdu vo väzobnej veci už na prvý pohľad nespĺňa požiadavky urýchlenosti (na jednom stupni nie viac ako jeden mesiac) je úlohou príslušného súdu vysvetliť dôvody oneskorenia alebo poukázať na výnimočné okolnosti ospravedlňujúce takéto oneskorenie (porov. rozsudok Veľkej komory vo veci Musiał proti Poľsku z 25. 3. 1999, sťažnosť č. 24557/94, bod 44; tiež rozsudok vo veci Koendjibiarie proti Holandsku z 25. 10. 1990, sťažnosť č. 11487/85, bod 29; I. ÚS 423/2020).

18. Ak okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na pracovnú zaťaženosť zákonnej sudkyne, čerpanie dovolenky, kúpeľnú liečbu a predloženie súdneho spisu krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti iného obžalovaného, ústavný súd uvedené nemôže akceptovať. V zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj ústavného súdu nadmerné pracovné vyťaženie a ani obdobie dovolenky totiž nemôžu ospravedlniť obdobia nečinnosti súdnych orgánov (rozsudok vo veci E. proti Nórsku z 29. 8. 1990, sťažnosť č. 11701/85, bod 66; tiež Bezicheri proti Taliansku z 25. 10. 1989, sťažnosť č. 11400/85, bod 25; z judikatúry ústavného súdu pozri II. ÚS 642/2017, II. ÚS 86/2019, I. ÚS 423/2020).

19. Ústavný súd opätovne konštatuje, že nadmerná pracovná zaťaženosť a ani čerpanie dovolenky nemôžu z pohľadu garancií čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru ospravedlniť obdobia nečinnosti pri rozhodovaní o osobnej slobode obvineného či obžalovaného. Pokiaľ ide o tvrdenie predĺženia rozhodovania z dôvodu predloženia súdneho spisu krajskému súdu v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti iného obžalovaného, ústavný súd konštatuje, že z povinnosti súdu rozhodovať o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby urýchlene môže vyplývať aj povinnosť súdu zabezpečiť si kópiu tohto súdneho spisu v prípade jeho predloženia inému súdu či orgánu. Týmto spôsobom sa dá dosiahnuť tak dôsledné dodržanie čl. 5 ods. 4 dohovoru, ako aj uspokojenie iných potrieb trestného konania (I. ÚS 13/06, tiež porov. Rozsudok vo veci Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 77). Je totiž povinnosťou Vysokých zmluvných strán dohovoru zaviesť najvhodnejšie vnútorné postupy na účel splnenia záväzkov podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (rozsudok vo veci Dimo Dimov proti Bulharsku zo 7. 7. 2020, sťažnosť č. 30044/10, bod 80). Nad rámec uvedeného ústavný súd v okolnostiach tejto veci zdôrazňuje, že príslušný súdny spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu 19. augusta 2020, pričom okresnému súdu následne zabralo takmer celý mesiac (do 14. septembra 2020), kým rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 28. júla 2020. Ak nebola v danej veci vyhotovená kópia súdneho spisu, bolo z pohľadu dodržania štandardov čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru nevyhnutné, aby sa o žiadosti sťažovateľa rozhodovalo bezodkladne po vrátení súdneho spisu z krajského súdu.

20. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

21. Pokiaľ ide o postup krajského súdu, z predloženého súdneho spisu vyplýva, že krajský súd rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa celkovo 13 dní (pozri body 8 a 10 tohto nálezu). Uvedený časový úsek, navyše s prihliadnutím na skutočnosť, že požiadavka urýchlenosti je menej prísna,

pokiaľ ide o konanie pred odvolacím, resp. sťažnostným súdom (rozsudok vo veci Abdulkhanov proti Rusku z 2. 10. 2012, sťažnosť č. 14743/11, bod 198), možno z pohľadu štandardov čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru akceptovať.

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd časti ústavnej sťažnosti smerujúcej proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní nevyhoviel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Návrh na zrušenie uznesenia krajského súdu, návrh na prepustenie z väzby na slobodu a priznanie finančného zadost'učinenia

IV.1. Návrh na zrušenie uznesenia krajského súdu:

23. Pokiaľ ide o požiadavku sťažovateľa na zrušenie uznesenia krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že ani už vyslovené porušenie práva sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nemôže mať za následok zrušenie uznesenia krajského súdu. Predmetom ústavnej sťažnosti bolo posúdenie dĺžky rozhodovania okresného súdu a krajského súdu o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, nie posúdenie dôvodov, na základe ktorých boli uznesenia okresného súdu a krajského súdu vydané a na základe ktorých je sťažovateľ väzobne trestne stíhaný. Inak povedané, nerešpektovanie požiadavky urýchlenosti zo strany okresného súdu nemôže predstavovať základ na zrušenie uznesenia krajského súdu. Preto ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa nevyhoviel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.2. Návrh na prepustenie z väzby na slobodu:

24. Návrhu sťažovateľa na jeho prepustenie z väzby na slobodu nebolo možné vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu), pretože podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu za dôvod na prepustenie obvineného z väzby možno považovať takú situáciu, keď sa v trestnej veci riešenej väzobne nekoná zo strany orgánov činných v trestnom konaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením. Pomalé rozhodovanie o väzbe, resp. o jej ďalšom trvaní spravidla nie je dôvodom na zrušenie väzobného rozhodnutia všeobecného súdu a prepustenie obvineného z väzby (II. ÚS 86/2019). Výnimkou z tohto pravidla sú napríklad tie prípady, keď priamo zo zákona vyplýva lehota, v ktorej má byť o väzbe rozhodnuté (m. m. II. ÚS 80/2015, I. ÚS 288/2017).

IV.3. Návrh na priznanie finančného zadost'učinenia:

25. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadost'učinenia 10 000 eur, čo odôvodňuje dôležitosťou práv, ktoré sú v danej veci „v stávke“ (urýchlené rozhodnutie o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu), a intenzitou zásahu do nich.

26. Ústavný súd považoval v tomto prípade za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie na dovŕšenie ochrany jeho práv, ktoré boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené.

27. Ústavný súd zohľadňujúc predmet napadnutého konania (rozhodovanie o osobnej slobode sťažovateľa) a postup okresného súdu v napadnutom konaní v rozpore s požiadavkou urýchlenosti

považoval za primerané finančné zadost'učinenie v tejto veci sumu 700 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadost'učinenia ústavný súd nevyhoviel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

28. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi [§ 73 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 567,28 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. S'ťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie s'ťažnosti ústavnému súdu) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (replika k stanoviskám okresného súdu a krajského súdu). Celková náhrada trov konania tak predstavuje 2 x 177 eur za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 a 2 x režijný paušál po 10,62 eur a 1 x 181,17 eur za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 a 1 x režijný paušál 10,87 eur, teda celkovo 567,28 eur.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2021

**Rastislav Kaššák
predseda senátu**